

PIN-kod

Każda karta bankomatowa ma swój 4-cyfrowy numer identyfikacyjny, tzw. PIN (ang. personal identification number). To, czy transakcja z użyciem karty zostanie wykonana, zależy od tego, czy numer karty i jej PIN są zgodne. Zgodność PIN-u i numeru karty sprawdza moduł HSM (ang. hardware security module). Moduł ten otrzymuje trzy parametry: numer karty x , PIN p oraz tablicę konwersji a (16-elementową tablicę liczb od 0 do 9, indeksowaną od 0 do 15). Moduł HSM działa w następujący sposób:

1. szyfruje numer karty x , otrzymując liczbę y zapisaną szesnastkowo,
2. z otrzymanej liczby y pozostawia tylko 4 pierwsze cyfry szesnastkowe,
3. pozostawione cyfry szesnastkowe zamienia na dziesiętne za pomocą tablicy a (tzn. cyfra h zamieniana jest na $a[h]$, gdzie $h = A$ jest utożsamiane z 10, $h = B$ z 11, $h = C$ z 12, $h = D$ z 13, $h = E$ z 14 i $h = F$ z 15),
4. tak otrzymany 4-cyfrowy numer dziesiętny musi być identyczny z podanym PIN-em.

Standardową tablicą konwersji jest $a = (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, 1, 2, 3, 4, 5)$.

Zalóżmy na przykład, że numerem karty jest $x = 4556\ 2385\ 7753\ 2239$, a po zaszyfrowaniu uzyskujemy numer szesnastkowy $y = 3F7C\ 2201\ 00CA\ 8AB3$. Żeby uzyskać 4-cyfrowy PIN: bierzemy pierwsze 4 cyfry szesnastkowe ($3F7C$) i kodujemy je za pomocą standardowej tablicy konwersji. Wynikiem jest PIN $p = 3572$.

Niestety, nieuczciwy pracownik banku lub komputerowy włamywacz może uzyskać dostęp do modułu HSM i próbować odgadnąć PIN manipulując tablicą konwersji.

Zadanie

Napisz program, który będzie starał się odgadnąć PIN za pomocą zapytań do modułu HSM, przy czym może on zadać co najwyżej 30 zapytań.

Opis interfejsu

Twój program powinien komunikować się ze „światem zewnętrznym” jedynie poprzez funkcje udostępniane przez moduł `hsm` (`hsm.pas` w Pascalu i `hsm.h` w C/C++). Oznacza to, że nie może on otwierać żadnych plików ani korzystać ze standardowego wejścia/wyjścia.

Przy każdym uruchomieniu Twój program powinien odgadnąć jeden PIN, zgodny z numerem karty znanej modułowi `hsm` przy **standardowej** tablicy konwersji.

Moduł `hsm` udostępnia funkcje: `sprawdz` oraz `wynik`. Ich deklaracje w Pascalu wyglądają następująco:

```
function sprawdz(pin: array of Longint, a: array of Longint): Boolean;  
procedure wynik (pin: array of Longint);
```

48 PIN-kod

a w C/C++ następująco:

```
int sprawdz(int pin[], int a[]);  
void wynik(char pin[]);
```

Parametrami funkcji `sprawdz` są: badany PIN (w postaci 4-elementowej tablicy cyfr) oraz tablica konwersji (16-elementowa). Jej wynikiem jest wartość logiczna określająca, czy podany PIN jest zgodny z numerem karty, przy podanej tablicy konwersji. Twój program powinien co najwyżej 30 razy wywoływać funkcję `sprawdz` i dokładnie raz funkcję `wynik`. Wywołanie procedury `wynik` kończy działanie programu. Jej parametrem powinien być PIN zgodny z numerem karty przy standardowej tablicy konwersji.

Żeby przetestować swoje rozwiązanie powinieneś napisać własny moduł `hsm`. Nie jest on jednak elementem rozwiązania i nie należy go przysyłać wraz z programem.

Przykład

Przykładowa interakcja programu z modulem `hsm` może wyglądać następująco:

```
sprawdz('1111', (0,0,1,1,0,1,0,1,0,0,0,0,1,1,0,1)) = true  
sprawdz('1100', (0,0,0,1,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,1)) = true  
sprawdz('1100', (0,0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,0)) = false  
sprawdz('1000', (0,0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,0)) = true  
sprawdz('0010', (0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,0,0)) = false  
sprawdz('0001', (0,0,1,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,0,1,0,0,0)) = true  
wynik('3572')
```

Rozwiązanie

Geneza zadania

Historia przedstawiona w treści zadania jest, niestety, prawdziwa. Za godne ubolewania należy uznać, że taki prosty system, jakim jest moduł sprawdzania zgodności PIN-u i numeru karty, zaprojektowano w sposób wprowadzający lukę w ochronie danych. Istotnie, gdyby nie lekkomyślne wzbogacenie interfejsu tego modułu o tablicę konwersji, tylko brutalna siła zdołałaby wydrzeć zeń tajemnicę PIN-u.

Sprawa ta ujrzała światło dzienne całkiem niedawno, kiedy to naukowcy z Uniwersytetu Cambridge (wśród nich były laureat Olimpiady Informatycznej, Piotr Zieliński) zbadali podstawy działania systemów bankomatowych. Odbiło się to szerokim echem w popularnych mediach („Polak złamał PIN-y”, „Niebezpieczne bankomaty”, itp.), nierzadko wyolbrzymiających skalę zagrożenia.

To jest pierwszy przykład na to, że bezpieczeństwo i ochrona danych jest niezwykle trudną do osiągnięcia — bo bardziej subtelną i delikatną — cechą systemu informatycznego. Drugi przykład pochodzi z własnego podwórka. W treści zadania umieszczony został przykład obliczania PIN-u, identyczny z tym zamieszczonym w oryginalnym artykule Piotra Zielińskiego. W konsekwencji uczestnik olimpiady mógł, wpisując w wyszukiwarce internetowej podany w zadaniu ciąg 3F7C 2201 00CA 8AB3, z łatwością odnaleźć ów artykuł i poznać cenne (być może) uwagi, wskazówki i inspiracje.

Rozwiązanie

Ograniczenie liczby pytań do 30 jasno wskazuje, że metoda brutalnego próbowania wszystkich 10 000 kombinacji PIN-ów prowadzi donikąd. Ale jasno widać po przykładowej interakcji programu z modulem HSM, że kluczem do szybkiego wyznaczenia PIN-u jest podawanie specjalnych tablic konwersji. Istotnie, jeśli użyjemy np. tablicy konwersji o tylko dwóch wartościach 0 i 1, to każda z odpowiedzi TAK i NIE da nam całkiem dużo informacji.

Odgadywanie kodu PIN przypomina bardzo grę Mastermind albo grę „w dwadzieścia pytań”. Za każdym razem zadajemy pytanie typu TAK/NIE, którego odpowiedź zawęży nam zbiór możliwych wyników. Najlepiej, by zadane pytanie dzieliło zbiór potencjalnych wyników na części jak najbardziej zbliżonej wielkości. W pesymistycznym przypadku bowiem (gdy mamy pecha lub gdy moduł grający stosuje tzw. diabelską strategię) odpowiedź na pytanie pozostawi nas z większym zbiorem możliwości.

Rozwiązanie wzorcowe

W rozwiązaniu wzorcowym szukamy pytania, które dzieli możliwe rozwiązania jak „najbardziej po połówce”. Ograniczamy przy tym się do tablic konwersji zawierających same 0 i 1. Dodatkowo w tablicy a zawsze bierzemy $a[10+i] = a[i]$. W ten sposób utożsamiamy A-F z 0-5 i ograniczamy liczbę możliwych tablic do 1024, dzięki czemu możemy przeglądać wszystkie pytania i wybrać z nich najlepsze.

Najprościej byłoby sprawdzić każde pytanie osobno. Mamy 1024 możliwe tablice konwersji i 16 „fałszywych” PIN-ów złożonych z samych 0 i 1, co razem daje $16 \cdot 1024$ pytań, dla każdego z nich przeglądamy bieżący zbiór możliwych PIN-ów (na początku 10 000).

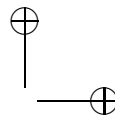
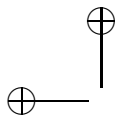
Ale można szybciej: dla każdej tablicy konwersji i każdego prawdziwego PIN-u istnieje dokładnie jeden PIN złożony z 0 i 1, dla którego dostaniemy odpowiedź TAK. Zliczając wystąpienia każdego z tych 16 „fałszywych” PIN-ów, możemy wybrać najlepszy fałszywy PIN do zapytania dla danej tablicy konwersji — taki, dla którego liczba wystąpień jest jak najbliższa połowy. Całe pytanie wybieramy zatem, sprawdzając każdą tablicę konwersji z każdym pozostałym możliwym prawdziwym PIN-em, co upraszcza nam obliczenia o czynnik 16.

Rozwiązanie wzorcowe nie potrzebuje więcej niż dwadzieścia parę pytań dla odgadnięcia któregośkolwiek PIN-u. Najwięcej czasu potrzebuje na zadanie pierwszego pytania, każde następne oblicza coraz szybciej.

Dalsze optymalizacje

Przed wszystkim zauważmy, że najwięcej obliczeń rozwiązanie wzorcowe wykonuje na samym początku gry, kiedy to zbiór potencjalnych PIN-ów jest największy. Ale te początkowe pytania możemy obliczyć uprzednio i stablicować w kodzie programu. Jeśli ustalimy drzewo gry aż do głębokości d , to na jego zapamiętanie potrzebujemy $O(2^d)$ pamięci, ale za to zmniejszamy czas działania o czynnik podobnego rzędu — coś za coś.

Ponadto zachłanna metoda wybierania najlepszego w danej sytuacji pytania nie gwarantuje optymalnej gry. Niemniej jest to wystarczająca technika, by zgadnąć PIN zadając mniej niż 30 pytań.

50 *PIN-kod*

Testy

Rozwiązania były testowane przy użyciu 25 osobnych testów. Każdy test składał się z jednego PIN-u do zgadnięcia. Moduł HSM odpowiadał na pytania zgodnie z tym PIN-em — czyli nie używał „diabelskiej” strategii.

